

## 9. Amerikan Länsi ja Amerikan Orientti

### Amerikkalaisten lähetystyöntekijöiden havaintoja Koreasta 1900-luvun vaihteessa

Katri Kauhanen

Amerikkalainen lähetystyöntekijä ja Korean ystävä Homer Hulbert kirjoitti vuonna 1906 julkaistussa Korean itsenäisyyttä puolustavassa teoksessaan *The Passing of Korea* ohjeita ”Lännelle”:

Mitä jos Länsi nyt, sen sijaan, että lainaisi pinnallisia asioita Kiinalle ja Korealle, jättäisi noiden maiden harmittomat ja merkityksettömät tavat rauhaan, ja yrittäisi tavoittaa jotain perimmäistä moraalia ja periaatteita, ja aloittaisi muutoksen niistä. Jos, sen sijaan että järjestetään kampanjoita sidottuja jalkoja ja lapsenmurhia vastaan, yrittäisimme päästä asian ytimeen antamalla heille Lännen kulttuurin salaisuuden, jolla loisimme uuden sivilisaation, joka pohjaa Lännen kulttuuriin, mutta joka saa muodon Orientin elämästä ja tavoista? Siinä olisi saavutus, josta olla ylpeä, sillä se todistaisi kulttuurimme olevan perimmäinen eikä riippuvainen Läntisen elämän kaapuihin pukeutumisesta.<sup>1</sup>

Katkelmassa Hulbert viittaa sekä Länteen että Orienttiin, paikkoihin, jotka vilahtelevat taajaan monen 1900-luvun vaihteen kirjoittajan teksteissä. Käsitteet, joilla on jäsenetty maailmaa käytännössä joka mantereella, eivät ole yksiselitteisiä, vaan niillä on monta merkitystä kontekstista riippuen. Länsi ja Orientti kuvaavat ennen kaikkea valtasuhdetta, jonka myös amerikkalaiset lähetystyöntekijät omaksuivat ja välittivät lähetys- ja matkakirjallisuudessaan.

Tarkastelen tässä artikkelissa amerikkalaisten lähetystyöntekijöiden esittämiä havaintoja Koreasta 1900-luvun vaihteessa sekä sitä miten amerikkalaisten kuvaukset Koreasta määrittyivät kahtiajakojen Länsi-Orientti ja länsimaalainen-itämaalainen ympärille. Kuten muutakin Orienttia, Koreaa käsiteltiin kuvauksissa Toisena, eksoottisena ja erilaisena. Historiallisen kuvatutkimusmetodin avulla voidaan päätellä, että kuvaukset Orientista Toisena oikeastaan paljastivat enemmän kuvan luojista itsestään kuin heidän kohteestaan.<sup>2</sup> Peilaan täten luotua Lännen kuvaa myös vuosisadan vaihteessa vallinneisiin uskonnollisiin ja poliittisiin

---

<sup>1</sup> Hulbert 1906, 8.

<sup>2</sup> Ks. esim. Carrier 2003, 7–9; Gewertz & Errington 1991, 80–82.

käsityksiin. Keskityn erityisesti siihen, miten Länteen ja Orienttiin liitettyjä käsitteitä käytettiin suhteessa rotuun, sivilisaatioon ja amerikkalaisten omakuvaan. Alkuperäisaineistoni muodostuu yhdeksän amerikkalaisen protestanttisen lähetystyöntekijän yhdestätoista, Koreaa käsittelevästä matkakirjasta, jotka julkaistiin vuosien 1892–1921 välillä. Lähetystyöntekijät ovat (Koreaan saapumisjärjestyksessä)<sup>3</sup>:

- Horace Allen (1858–1932): Saapui Koreaan vuonna 1884 ja oli ensimmäinen amerikkalainen lähetystyöntekijä maassa. Työskenteli Koreassa lääkärinä, lähetystyöntekijänä ja diplomaattina vuoteen 1905 asti.
- Horace Underwood (1859–1916): Työskenteli Koreassa vuosina 1885–1916 osallistuen mm. ensimmäisen koreankielisen Raamatun kääntämiseen.
- George Gilmore (1857–1933): Saapui Koreaan vastavalmistuneena pappina vuonna 1886, opetti Soulissa vuoteen 1889.
- Homer Hulbert (1863–1949): Saapui Koreaan opettamaan yhdessä George Gilmoren kanssa vuonna 1886. Innokas Korean itsenäisyyden puolustaja. Karkotettiin maasta vuonna 1907 japanilaisvallan aikana.
- George Heber Jones (1867–1919): Saapui Koreaan vuonna 1887 metodistikirkon pappina, perusti useita Koreaa käsitelleitä lehtiä ja myötävaikutti korealaisten muuttoaltoon Havaijille, lähti Koreasta vuonna 1909. Toinen teoksista julkaistu yhteistyössä Jennie Fowler-Willingin, metodistikirkon Women’s Foreign Missionary Societyn johtajan kanssa.
- Lillias Underwood os. Horton (1851–1921): Saapui Koreaan ensimmäisenä naislääkärinä vuonna 1888 ja avioutui Horace Underwoodin kanssa seuraavana vuonna. Toimi amerikkalaisen lähetysyhteisön arvovaltaisena jäsenenä Koreassa kuolemaansa saakka.
- Daniel Gifford (1861–1900): Työskenteli Koreassa vuosina 1888–1900.
- Annie Baird (1864–1916): Saapui Koreaan vuonna 1891 työskennellen eri puolilla maata, viimeisenä Pjongjangissa vuoteen 1916 asti.
- Charles Allen Clark (1878–1961): Saapui Koreaan vuonna 1902 ja toimi siellä vuoteen 1941 asti. Julkaisi useita teoksia Koreasta ja uskonnosta yleisesti sekä englanniksi että koreaksi. Myös Clarkin jälkeläiset toimivat Koreassa lähetystyöntekijöinä.

Vaikka Länsi ei olekaan vain länsimaalaisten itse itsestään luoma kategoria, vaan yhtäläillä esimerkiksi aasialaisten tuottama ja ylläpitämä,<sup>4</sup> keskityn tämän luvun puitteissa vain amerikkalaisten kirjoittamaan aineistoon ja niistä välittyvään kuvaan Lännestä.

---

<sup>3</sup> Tiedot lähetystyöntekijöistä kerätty UCLA:n Korean kristillisyyttä käsittelevästä online-arkistosta.

<sup>4</sup> Ks. esim. Bonnett 2002, 165–166, myös Hutchinson 2001 passim.

Lähetystyöntekijät halusivat lahjoittaa edistyneemmän kulttuurinsa saavutukset maailman vähäosaisimmille. Vakuuttuneina siitä, että he edustivat kehittyneempää sivilisaatiota ja kulttuuria, lähetystyöntekijät harvoin häpeilivät etuoikeutettua rooliaan. Lähetystyöntekijät, jotka kutsuivat itseään "vieraiksi Länneestä" ja "läntisiksi ulkomaalaisiksi"<sup>5</sup>, olivat Koreassa Yhdysvaltojen voiman väline vailla suoraa imperialistista vallankäyttöä. He toimivat, jos nyt eivät suorastaan kulttuuri-imperialisteina, niin ainakin kulttuurisina välittäjinä.<sup>6</sup> Vuosisadan vaihteen Korea oli oivallinen paikka kulttuurisen välittämisen toteutumiseksi maan etsiessä epätoivoisesti modernisoitumiskeinoja ja siten pääsyä mukaan kansakuntien kehitykseen.

Amerikkalaisten mielenkiinto Koreaa kohtaan oli lisääntynyt 1800-luvun loppua kohden tultaessa. Uutiset Koreasta olivat hajanaisia siihen asti, kunnes amerikkalaiset lähestyivät Koreaa avatakseen sen muulle maailmalle – aivan, kuten he olivat tehneet Japanille 1850-luvulla. Viimeistään *General Sherman* -aluksen kohtalo vuonna 1866<sup>7</sup> sekä Korean ja Yhdysvaltojen nyttemmin jo unohdettu sota vuonna 1871 toivat pienen aasialaisen maan olemassaolon amerikkalaisten tietouteen. Sota vaikutti amerikkalaisten asenteisiin vielä kymmenen vuotta myöhemmin, kun Yhdysvallat vihdoinkin pääsi solmimaan Korean kanssa niin kutsutun "epätasa-arvoisen sopimuksen"<sup>8</sup>. Tämä viralliset keskinäiset suhteet avannut sopimus oli Korean toinen vuonna 1876 Japanin kanssa solmitun sopimuksen jälkeen. Se, että Korea oli ollut vastahakoinen suostumaan sopimukseen muiden maiden kanssa ja avaamaan maansa ulkomaalaisille, nähtiin uppiniskaisena asenteena, ominaisena jälkeenjääneelle maalle.<sup>9</sup> Kirjoitukset Koreasta sekä lehdistössä että kirjallisuudessa lisääntyivät entisestään maan solmiessa lisää kansainvälisiä sopimuksia ja joutuessa naapurimaidensa sotatantereeksi kahteen otteeseen 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa.

Vaikka amerikkalaisten tarkoituksena oli rakentaa lämpimät välit korealaisten kanssa, ei heidän toimintaansa voi arvioida vain hyvätahdon eleenä. Lähetystyöntekijät tähtäsivät maan kristillistämiseen, liikemiehet markkinoiden hyödyntämiseen. Oli amerikkalaisten päämääränä sitten avata, modernisoida tai kristillistää, maa tuli muuttumaan – kuten kävi Kiinassakin, jossa lähetystyöntekijät saivat kuitenkin vaatimattomamman jalansijan kuin Koreassa.<sup>10</sup> Se, että Japani alkoi harjoittaa naapureitaan kohtaan dominoivaa politiikkaa 1800-luvun lopulla, on yksi oleellinen tekijä, miksi Korean suhde kristinuskoon muotoutui erilaiseksi kuin Kiinassa ja

---

<sup>5</sup> Visitors from the West, Western foreigners. Ks. esim. Gifford 1898, 130; Allen 1908, 54, 71.

<sup>6</sup> Kulttuurisessa välittämisessä kulttuuria ei omaksuta pakotettuna, vaan myös vastaanottajalla on rooli sen muokkaamisessa omien tarpeidensa ja toiveidensa mukaan. Chin 2003, 328–329.

<sup>7</sup> Amerikkalaisia, brittejä ja kiinalaisia kuljettanut kauppalaiva *General Sherman* haaksirikkoutui Korean rannikolla vuonna 1866. Korealaiset hyökkäsivät miehistön kimppuun ja tuhosivat aluksen. Ks. Johnson 2011, 114, 118.

<sup>8</sup> Niin kutsutuilla epätasa-arvoisilla sopimuksilla (engl. *Unequal Treaty*) tarkoitetaan sopimuksia, joita mm. Yhdysvallat, Iso-Britannia, Ranska, Saksa ja Venäjä solmivat Itä-Aasian maiden kanssa 1840-luvulta alkaen. Myös Japanin Kiinan ja Korean kanssa solmimia sopimuksia on kutsuttu epätasa-arvoisiksi.

<sup>9</sup> Chang 2003, 1344, 1350; Yoon & Park 2014, 55.

<sup>10</sup> Chin 2003, 330–331.

Japanissa. Japani oli ei-kristitty nouseva suurvalta, joka sijaitsi maantieteellisesti kaukana muista suurvalloista. Kiinassa ja Japanissa protestanttisuus liitettiin Aasian ulkopuoliseen imperialismiin ja sen uhkaan, mutta Koreassa tilanne oli erilainen. Korealle Japani oli imperialistinen uhka. Sen sijaan viimeistään Japanin siirtomaaisännnyden alkaessa kristinuskosta ja amerikkalaisista lähetystyöntekijöistä muodostui korealaisille tukipilari, joka ei heidän silmissään edustanut imperialistista valtaa.<sup>11</sup>

Jos lähetystyöntekijät ennen Koreaan lähtöään olivat tehneet taustatyötä tulevasta lähetyskentästään, he todennäköisesti olivat päätyneet lukemaan amerikkalaisen orientalistin, William E. Griffisin teoksen *Corea, the Hermit Nation*. Teos julkaistiin vuonna 1882, heti sen jälkeen kun Yhdysvallat oli solminut kauppa- ja ystävyysuhteet pienen ja tuntemattoman Korean kanssa, ja se kuvasi ensimmäisten joukossa Koreaa amerikkalaiselle lukijakunnalle. Kirjassa Griffis nimesi Korean erakkovaltakunnaksi, joka pyrki sulkeutumaan muulta maailmalta, ja kuva jäi elämään. Griffisin teos levisi laajalle ja oli luetuin englanninkielinen kirja Koreasta ennen toista maailmansotaa. Onkin perusteltua sanoa, että Griffis oli yksi tärkeimmistä Korea-kuvan luojaista.<sup>12</sup>

Maan poliittisen merkityksen kasvaessa, yhä useampi matkakirjailija ja matkakirjallisuuden lukija kiinnostui Koreasta. Matkakirjallisuus oli avainasemassa levittämässä vieraiden maiden ja kansojen kuvaa ihmisille, joilla ei omakohtaista kokemusta aiheesta ollut.

Matkakirjallisuudesta kehittyi imperialismiin huippuvuosina myös äänekäs väline korostamaan valkoisen rodun teknistä ja rodullista etumatkaa.<sup>13</sup> Tuotteliaimpien matkakirjallisuuden kirjoittajien joukossa olivat lähetystyöntekijät. Miljoonat amerikkalaiset oppivat suuren osan siitä, mitä tiesivät tai luulivat tietävänsä vieraista maista lähetystyöntekijöiden välityksellä. Koreaan alkoi saapua enimmäkseen protestanttisten kirkkokuntien lähetystyöntekijöitä 1880-luvulta alkaen, ensimmäisenä amerikkalaisena lääkäri Horace Allen vuonna 1884.<sup>14</sup> Kaksikymmentä vuotta myöhemmin Horace Underwood, presbyteerisen kirkon lähetystyöntekijä, muisteli "Korean avaamista Lännelle" "epäilemättä merkinä Lännen kirkoille<sup>15</sup> saapua maahan ja aloittaa kristinuskon levittäminen".<sup>16</sup>

---

<sup>11</sup> Choi 2009, 7–8.

<sup>12</sup> Terminä erakkovaltakunta oli vilahdellut esimerkiksi lehdistön käytössä jo ennen Griffisin kirjan julkaisua, joten on mahdollista olettaa käsitteen olleen yleisesti yleisön tiedossa. Lähetyskertomuksissa eristäytyminen alettiin nähdä vammaana juuri 1800-luvulla, ja erakkovaltakunnista ja kadonneista kaupungeista puhumisesta kehittyi suorastaan trendi vuosisadan lopulla. Griffisin teoksen on sittemmin todettu olleen ylidramatisoitu ja yksinkertaistettu kuvaus Korean historiasta ja yhteiskunnasta, mutta yleisö ei huomannut kirjassa mitään puutteita. Yi 1998, 7–9, 13–14; Cheong 2000, 53, 66, 70; Austin 2003, 138.

<sup>13</sup> Bridges 2002, 66; Johnson 2011, 114–115; Thompson 2011, 32–33.

<sup>14</sup> Ensimmäinen protestanttinen lähetystyöntekijä Koreassa oli preussilainen Karl Gützlaff, joka vieraili Koreassa jo vuonna 1832. Ks. Stucke 2011, 33.

<sup>15</sup> the Churches of the West

<sup>16</sup> Underwood 1908, 133.

Lähetystyöntekijät eivät lähteneet Koreaan etsimään tai määrittelemään Orienttia, vaan käännyttämään ihmisiä kristinuskoon lähetyskäskyn saattelemana. Heidän tuottamansa kirjallisuus oli tarkoitettu osoittamaan heidän työnsä tärkeys ja menestys, jotta lähetystyön rahoituksen jatkuvuus saataisiin turvattua. He esittivät itsensä ja työnsä hyvässä valossa.<sup>17</sup> Siinä sivussa lähetystyöntekijät loivat ja muokkasivat amerikkalaiselle yleisölle kuvaa Koreasta omista valkoisen, keskiluokkaisen, kristityn amerikkalaisen lähtökohdistaan.

### Rodullisia ennakkoluuloja

Vaikka amerikkalaiset tunnustivat tietävänsä hyvin vähän Koreasta vielä 1800-luvun lopulla, he muodostivat nopeasti kestäviä mielipiteitä Koreasta ja korealaisista perustuen aiempiin käsityksiinsä rodusta. Useimmat Koreaan lähtijät olivat huonosti varustautuneita kohtaamaan paikallisen kulttuurin, joka erosi merkittävästi heidän omastaan, mikä johti usein negatiivisiin kommentteihin.<sup>18</sup> Rotuajattelu ja ajatus anglosaksisen rodun ylivoimasta olivat voimissaan 1800-luvun lopun Yhdysvalloissa.<sup>19</sup> Ajatus siitä, että Jumala oli määrännyt Amerikan olevan valkoisten anglosaksisten protestanttien kansakunta, istui tiukassa.<sup>20</sup> Aasialaisten siirtolaisten saapuminen maahan 1850-luvulta alkaen lisäsi kiinnostusta ja tarvetta tulkinnoille aasialaisista. Moni tulkinta oli negatiivinen perustuen oletukseen rotujen erilaisuudesta.

Amerikkalaisten ensivaikutelmat uudesta maasta, johon he saapuivat, eivät juuri olleet imartelevia. Lähetystyöntekijät saapuivat Koreaan laivoilla, joiden kansilta tarjoutui mahdollisuus ensimmäiseen mielikuvaan maasta. Rannat olivat autioita ja karuja, vaikeasti lähestyttäviä – maassa täytyi asua syrjäänvetäytyvä kansa.<sup>21</sup> Vaikutelmaa vahvistivat amerikkalaisten ennakkotiedot, kutsuttiinhan Koreaa kotimaassa ”aamuruskon maaksi”, ”kielletyksi maaksi” ja ”erakkovaltakunnaksi”.<sup>22</sup>

Lähetystyöntekijöiden teokset olivat paitsi lähetyskirjallisuutta, myös ensimmäisiä etnografisia ja antropologisia kuvauksia korealaisista. Niissä korostuu rodullisuus ja rodun kuvauksen tarve. Lähetystyöntekijät ”tiesivät”, että Orientissa ihmiset olivat yleisesti sorrettuja, toisin

---

<sup>17</sup> Lindenfeld 2005, 329. Ks. esim. Fowler-Willing & Jones 1910, 36.

<sup>18</sup> Kim 1984, 19.

<sup>19</sup> Chin 2003, 332. Ks. myös Horsman 1981 passim.

<sup>20</sup> Kyle 2006, 101.

<sup>21</sup> Esim. Underwood 1904, 1; Jones 1907, 11; Allen 1908, 50; Fowler-Willing & Jones 1910, 5.

<sup>22</sup> Seok 2013, 263–264.

kuin anglosaksisen rotu, jolle henkilökohtainen vapaus oli tärkeää.<sup>23</sup> Koska korealaiset olivat vielä tuntematon kansa, oli heidän kuvaamiseensa löydettävä vertailukohtia. Amerikkalaisten kuvauksissa Korea yhdistettiin takapajuaisuudessaan läheisesti Kiinaan. Amerikkalaisten mielipiteet Kiinasta olivat muuttuneet merkittävästi sen jälkeen, kun amerikkalaiset olivat vakiinnuttaneet läsnäolonsa Kiinan satamissa. Aiemmin Kiina kuvattiin mahtavana ja muinaisena taiteelle ja tieteelle omistautuneena kulttuurina; myöhemmin Kiinan eksoottisuus sai piirteitä, jotka tulkittiin lähinnä alemmuudeksi suhteessa muuhun maailmaan.<sup>24</sup> Korean kuvauksissa oli paljon samoja piirteitä: "korealaiset olivat kiihkeän taikauskaisia, joille läntisellä järjellä selitettävät ja vailla mystiikkaa olevat tapahtumat olivat täysin kammottavia ja hirveitä".<sup>25</sup>

John Eperjesi huomioi, että amerikkalaisen orientalismin ydinalue oli Itä-Aasiassa, mutta toisin kuin hän väittää,<sup>26</sup> amerikkalaiset eivät suhtautuneet kiinalaisiin, korealaisiin ja japanilaisiin yhtenä massana, vaan he vertailivat kansoja keskenään ja kiinnittivät huomiota niin kansojen luonteeseen kuin ulkonäköönkin. Verrattaessa suurien naapureidensa saavutuksiin korealaiset eivät loistaneet, mutta heidän luonteensa sai kiitosta. Homer Hulbert kuvaa:

Kiinalaiset jättävät korealaiset varjoonsa lukumäärässä ja japanilaiset tietämyksessään. He eivät ole hyviä kauppiaita, kuten eräät, eivätkä hyviä taistelijoita, kuten toiset, ja silti he ovat luonteeltaan paljon lähempänä anglosaksisia kuin kumpikaan aiemmin mainituista, he ovat miellyttävin kansa, jonka joukossa elää Kaukoidässä.<sup>27</sup>

Lähetystyöntekijät itse edustivat anglosaksista rotua, joka oli kehityksen huipulla. Vaikka korealaiset puolestaan edustivat itämaista rotua, oli heissä jotain samaa kuin anglosakseissa. Homer Hulbert määrittelee anglosaksisen rodun luonteen yhdistelmäksi rationaalisuutta ja tunteellisuutta. Nämä kaksi ominaispiirrettä, joita ei siis pidetty toistensa vastakohtina, tekivät anglosakseista voimakkaita. Koreassa oleskellessaan Hulbert löysi nuo piirteet myös korealaisista, jotka olivat "meidän kaltaisiamme", ja joita oli helpompi ymmärtää kuin japanilaisia tai kiinalaisia. Hulbert hämmästyti, miten helppoa on unohtaa toisen olevan

---

<sup>23</sup> Ks. Gilmore 1892, 170; Allen 1908, 168.

<sup>24</sup> Stoessinger 1968, 78–79; Pennanen 2015, 131–132.

<sup>25</sup> Gilmore 1892, 193.

<sup>26</sup> Eperjesi 2005, 98.

<sup>27</sup> Hulbert 1906, esiluku. Ks. myös Yoon & Park 2014, 45.

korealainen eikä hänen oman rotunsa edustaja. Ja siten myös kristinusko istui täydellisesti korealaisen rationaalisen tunteelliseen luonteeseen.<sup>28</sup>

Fysionomia eli luonteen määrittely kasvonpiirteiden avulla oli suosittu tieteenala 1800-luvun lopun Amerikassa ja Euroopassa, mikä osaltaan selittää myös matkakirjailijoiden kiinnostuksen korealaisten ulkonäköä kohtaan.<sup>29</sup> Matkakirjoissa toistuva teema on nimetä korealaiset ”osaksi mongolialaisia”, mutta silti erilaisiksi. Korealaisia kuvattiin jopa susimaisen näköisiksi heidän takkuisen tukkansa takia. Heidät erotti kiinalaisista ja japanilaisista ensisijaisesti pukeutuminen löysiin likaisenvalkoisiin vaatteisiin.<sup>30</sup> Lähetystyöntekijöiden tuntema ylemmyys paljastuu myös heidän tavastaan kuvata asioita siten, kuten he kuvittelivat korealaisten ajattelevan. Lääkäri Horace Allen, joka varmasti pitkän Koreassa oleskelunsa aikana oppi tuntemaan korealaisia poikkeuksellisen hyvin, sortui tähän myös. Allen kuvaa amerikkalaista miestä:

Hänen kirkkaan punainen ja harmaa partansa reunusti hänen punakoita kasvojaan kuin kirkas sädekehä, tehden hänestä kaikista ulkomaalaisista mielenkiintoisimman paikallisten silmissä, joissa kaikki länsimaalaiset näyttivät mielenkiintoisilta noina päivinä. Tämä johtui meidän – heidän mielestään – järjettömistä tavoistamme, väristämme ja oudosta pukeutumisestamme.<sup>31</sup>

Toteamalla, että korealaiset pitivät ”meidän” tapojamme järjettöminä ja pukeutumista outona, Allen käytännössä ilmaisi korealaisten tapojen ja pukeutumisen olevan outoa. Tällaiset vastakkainasettelut olivat tyypillisiä, sillä esittämällä Toisen mielipiteitä, voitiin epäsuorasti paljastaa myös oma ajatusmaailma.

Japani pukeutuu ”Lännen vaatteisiin”

---

<sup>28</sup> Hulbert 1906, 31, 33.

<sup>29</sup> Kim 1984, 19–20.

<sup>30</sup> Underwood 1904, 1–2.

<sup>31</sup> Allen 1908, 17.

Vuosisadan loppua kohden tultaessa Koreasta tuli yhä potentiaalisempi kohde imperialistiselle vallankäytölle. Eurooppalaisissa ja amerikkalaisissa aikalaisteksteissä tämä näkyi kielenkäyttönä, jossa yhdistettiin edellä esitetyt rodulliset ennakkoluulot kehityksen ideaan. W. E. Griffisin jalanjäljissä muutkin Korean historiaa matkakirjoissaan kuvaileet yrittävät pakottaa Korean historian samaan muottiin eurooppalaisen historiakäsityksen kanssa. He halusivat löytää kehityskaaren antiikista moderniin, mikä oli tyypillistä Euroopan ulkopuolisten maiden historioiden kuvauksille.<sup>32</sup>

Kun tietoa Koreasta oli saatavilla rajoitetusti, amerikkalaisten mielikuvat ja tietämys maasta muotoutuivat Kiinan ja etenkin Japanin tutkimuksen kautta. Kiinan ja Japanin kirjoitetut tarinat vilisivät vasallisuhteita ja valloituksia, joiden kohteena Korea oli ollut läpi historiansa. Koska Korean koko historia vaikutti olevan kamppailua suurempia naapureita vastaan, pidettiin sitä liian heikkona selviytymään yksin. Rotukeskeisen ajattelun valossa voitiin todeta, että ellei rotu ole tarpeeksi kyvykäs puolustamaan maataan, se ansaitsi menettää sen. Tähän vedoten myös suuren yleisön oli helppo hyväksyä ajatus siitä, että Korean olisi parempi olla Japanin ohjauksessa. Japanin tavoitteet uudistua toisten suurvaltojen, kuten Ison-Britannian mallin mukaan, olivat käyneet selviksi 1800-luvun loppuun mennessä ja niihin suhtauduttiin Euroopassa ja Yhdysvalloissa pääosin positiivisesti. Japanin voitettua sekä Kiinan että Venäjän Korean niemimaalla käydyissä sodissa, Japanin asema alkoi olla kiistanon ja se pystyi myös ohjailemaan kansainvälistä keskustelua Itä-Aasian tulevaisuudesta. Yleinen amerikkalainen mielipide oli Japanin puolella.<sup>33</sup>

Kaikki lähetystyöntekijät eivät olleet niin ehdottomia näkemyksessään Korean selviytymisestä Japanin suojeluksessa kuin heidän maanmiehensä Amerikassa. Vaikka vuosisadan vaihteen diskurssi viljeli laajasti käsitystä Korean kyvyttömyydestä itsehallintaan ja kehitykseen, on suhtautuminen Japaniin lähetystyöntekijöiden teksteissä ristiriitaista. Jennie Fowler-Willingin ja George Jonesin mielestä ”fiksut, nokkelat, ja ahkerat japanilaiset” olivat yhdistäneet Korean naapureihinsa rautateillä ja entisestä erakkovaltakunnasta oli tullut kokonaan kristitty, se saattoi toimia ”Orientin parantolana”.<sup>34</sup> Kirjoittajien mielestä: ”Jos Korea tahtoi olla kansakunta ylipäätään, sen täytyy tulla esiin sivilisaation päivänvaloon, jossa sille voitaisiin tunnustaa kansakunnan oikeudet.”<sup>35</sup> Kymmenen vuotta myöhemmin Charles Clark näki erakkovallan olevan – Japanin vallan alaisuudesta huolimatta – selvästi nousemassa esiin, sen yrittäessä ”orientoitua” ansaitsemaansa paikkaan kansakuntien perheessä.<sup>36</sup>

---

<sup>32</sup> Cheong 2000, 56–57; Seok 2013, 271; Pennanen 2015, 272.

<sup>33</sup> Cheong 2000, 68–69; Johnson 2011, 111, 125–126; Yoon & Park 2014, 52–55.

<sup>34</sup> Fowler-Willing & Jones 1910, 31.

<sup>35</sup> Fowler-Willing & Jones 1910, 5.

<sup>36</sup> Clark 1921, 230.



Matkakirjoissa, jotka oli julkaistu ennen kuin Japani otti Korean protektoraatiksi vuonna 1905, on erilainen sävy Japanin suhteen kuin myöhemmissä teoksissa. Mielipiteet Japanin väärästä tavasta toimia tulivat yleensä niiltä lähetystyöntekijöiltä, jotka viipyivät Koreassa pitkään ja kokivat itse Japanin valloituksen. Esimerkiksi Homer Hulbert ja Horace Underwood syyttivät Japania siitä että se oli omaksunut ja kopioinut länsimaalaiset tavat ja keksinnöt<sup>37</sup> täysin käytännön syistä ajattelematta "meidän" sivilisaatiomme peruseräpäätteitä. Hulbertin mielestä jo se, ettei japanilaisnaisten asema ollut parantunut tai kristinusko juurtunut Japaniin, todisti että Japani oli halunnut vain lopullisen tuotteen, ei kehitystä. Japanissa ei vaivauduttu kaivamaan pintaa syvemmältä, jotta todellinen "Lännen kulttuurin lähde"<sup>38</sup> olisi löydetty.<sup>39</sup> Kuten näistä kommentteista on huomattavissa, Japanin tapaa omaksua länsimaalaisuutta ei pidetty oikeana.

Länsimaalaisuus oli siis ilmiö, joka voitiin omaksua ulkokohtaisestikin, mutta ainoa se ei ollut ilman kristinuskkoa. Hulbertin mielestä Korea sen sijaan kulki oikeaan suuntaan, kohti Lännen kulttuuria:

Ja siinä on Korean aseman pateettisuus – kun maa makaa Japanin otteessa, se ei voi hyötyä sen voimasta enempää kuin mitä sillä on annettavaa: vain Läntiset vaatteet. Maa voi oppia tiedettä ja teollisuuden taitoja, mutta kykenee käyttämään niitä vain niin kuin papukaija käyttää ihmisten kieltä. Koreassa on amerikkalaisia herrasmiehiä, jotka voisivat johdattaa sinut maalaistryliin, joissa pyhäköt ovat kadonneet ja tilalle on rakennettu kouluja ja kirkkoja; missä kristinuskon muutosvoima on tehnyt tehtävänsä koskematta yhteenkään maan kunnioittamaan tapaan; missä kovakätiset maanviljelijät ovat ainoalla aidolla tavalla alkaneet kehittää Lännen kulttuuria. Tuo kulttuuri osoittaa olemassaolonsa rehellisyyden, sympatian ja epäitsekkyuden muodossa – ei pukeutuneena hännystakkiin ja silkkihattuun. Kumpi onkaan oikea tapa elvyttää Itä, sinun mielestäsi? Ainoa todellinen keltainen vaara on tilanne, jossa Orientti varustetaan Lännen aseilla, ilman että samaan aikaan annetaan heille moraalisia voimia pidättäytyä niiden käytöstä.<sup>40</sup>

Hulbert viittasi Lännen kulttuurilla kristinuskoon ja sen aitoon muutosvoimaan. Japani vain pukeutui Lännen vaatteisiin, mutta Korean uskottiin sen sijaan voivan kehittyä kristinuskon

---

<sup>37</sup> Western methods and manufactures

<sup>38</sup> the spring of Western culture

<sup>39</sup> Hulbert 1906, 4–6, 8; Underwood 1908, 46.

<sup>40</sup> Hulbert 1906, 8–9.

voimalla ja korealaisten omalla työllä oikeaan suuntaan. Keltaiseen vaaraan hän puolestaan viittasi tilanteena, jossa Japanissa omaksuttiin uusi aseteknologia, muttei kristinuskon moraalialia. Läntisen elämän kaapuihin pukeutuminen ei ollut oleellista, vaan kulttuurin perimmäisten ideoiden sisäistäminen. Kristinusko oli sovitettavissa Koreaan ja siksi tarvittiin amerikkalaisten ja lähetystyöntekijöiden läsnäoloa Korean kehityksessä.

Japaniin suopeammin suhtautuneet näkivät maassa tapahtuneen muutoksen positiivisemmassa valossa. George Gilmore ilmaisi Korean vaihtoehtoiksi jo 1890-luvun alussa valinnan "Japanin ja Oksidentalismmin tai Kiinan ja orientaalisen konservatiivisuuden" välillä.<sup>41</sup> Gilmore ei nähnyt Japanin tapaa omaksua länsimaalaisia ideoita ongelmallisena, vaan ongelma olivat kiinalaismieliset, jotka toimiessaan maan hallinnossa "hidastivat Korean kehitystä". Gilmore uskoi, että konservatiivisista virkamiehistä huolimatta "kansan enemmistö katsoi länsimaalaisia kuten mahtavampaa voimaa. [...] Jos he saisivat päättää, kansa ja hallitsijat, he toivottaisivat tervetulleeksi asteittaisen ja järkevän lähentymisen kohti Lännen tapoja."<sup>42</sup>

George Gilmore katsoi Japanin lähentyneen hyväksi katsottuja tapoja, niin että oli "menettämässä suuren osan orientaalisuudestaan" minkä lisäksi "ihmiset tekivät kaikkensa tullakseen länsimaalaistetuiksi."<sup>43</sup> Lännen käsitteen laajentuessa koskemaan Amerikkaa myös keskustelu Japanista osana lännen piiriä kiihtyi. Käsitteestä tuli joustavampi – koko maailman olisi mahdollista omaksua länsimaisuus.<sup>44</sup> Koreassakin oli jo tapahtunut: satamia avattu ja lähettiläitä lähetetty, kouluja avattu ja korealaisia opettajia koulutettu amerikkalaisten oppien mukaan, orpokoti perustettu sekä pojille että tytöille. Armeijaa ja sotilaiden asuja oli muutettu länsimaalaisen tyylin<sup>45</sup> mukaiseksi, myös askeleita postiuunionin ja kansallisen rahapajan perustamiseksi oli otettu, maanviljelyn tasoa nostettu, oli sairaala ja lennätin. Näitä toimia Gilmore kutsui etenemiseksi kohti "oksidentaalista valistusta".<sup>46</sup>

Länsimaalainen sivilisaatio lähetystyön tukena

---

<sup>41</sup> Japan and Occidentalism, or China and the Oriental conservatism. Gilmore 1892, 228, myös Gilmore 1894, 111.

<sup>42</sup> Gilmore 1894, 49–50.

<sup>43</sup> Westernized. Gilmore 1892, 226.

<sup>44</sup> Bonnett 2004, 5.

<sup>45</sup> Western military style

<sup>46</sup> Occidental enlightenment. Gilmore 1892, 227–249.

Yhdysvalloista tuli osa Länttä ja käsite Uusi maailma hiipui kolonialismin huippuvuosina. Samaan aikaan Länsi sai parikseen sivilisaation – termille läntinen sivilisaatio tuli käyttöä, kun eurooppalaiset huomasivat matkatessaan oman mantereensa ulkopuolelle, että esimerkiksi Intiassa ja Kiinassa kukoistivat toisenlaiset, joskin alempiarvoisemmat, sivilisaatiot. Länsimaalaisesta muodostui käsite paremmuudelle.<sup>47</sup>

Vielä ennen valistusaikaa käsite kristikunta oli ollut relevantti kuvaamaan sivilisaatiota. Valistusaika kuitenkin muutti tämän eikä uskonto enää voinut olla sivistyksen määritelmä – siitäkkin huolimatta, että enemmistö tuon sivilisaation asukkaista oli yhä kristittyjä. Kristikunnan muotoutuminen Lännen sivilisaatioksi oli pitkä prosessi. Kun eurooppalaiset siirtokunnat vakiintuivat Pohjois-Amerikassa, käsite eurooppalainen sivilisaatio menetti myös merkityksensä. James Kurthin mukaan amerikkalaiset puhalsivat länsimaalaisen sivilisaation käsitteen eloon 1900-luvun aikana.<sup>48</sup> Kuitenkin, käsite oli relevantti lähetystyöntekijöiden teksteissä jo 1800-luvun lopulla. Huolimatta lähetyskirjallisuuden uskonnollisesta luonteesta, kristikunta ei ollut enää validi käsite lähetystyöntekijöille. Kristikuntaan viitataan enää Jennie Fowler-Willingin ja George Jonesin teoksessa, jossa korealaiset nostettiin esimerkiksi koko kristikunnalle ”Kristuksen voimasta pelastaa kaikki itämaalaiset heidän paholaisen kyllästämistä elämistään, huonosta kasvatuksestaan ja inhottavista ympäristöistään”.<sup>49</sup>

Richard Kylen mukaan vielä ajanjaksolla 1830–1880 lähetystyöhön kehottavat saarnat seurasivat ensisijaisesti lähetyskäskyn sisältöä, mutta vuosisadan lopulla myös toissijainen motiivi nosti päätään: lähetystyöllä voisi levittää myös kristillistä tai anglosaksilaista sivilisaatiota. Kutsumuksen innoittamana moni mielsi etenkin amerikkalaisen sivilisaation olevan yhtä kristinuskon kanssa. Protestantit omaksuivat ajatuksen, jonka mukaan kristinuskon edesauttoi sivilisaatiota.<sup>50</sup> Lähetystyöntekijöiden teksteissä käsite sivilisaatio sai parikseen useimmiten termit muinainen, kristitty ja läntinen. Lisäksi viitattiin sivilisaation tasoon tai edistykseen.

Aasian muinaishistoria oli seikka, johon käytännössä kaikki lähetystyöntekijät kiinnittivät huomiota. Kuvaukset Korean historiasta olivat melko yhteneväisiä William Griffisin kuvauksen kanssa, mikä viittaa siihen, että Griffisiä todella käytettiin oppaana Korean menneisyyteen. Koreaan ja sen useiden kuningaskuntien ja kulttuurien kukoistukseen viitattiin muinaisena

---

<sup>47</sup> Federici 1995, 66–67. Läntinen sivilisaatio omaksuttiin myös historiankirjoituksessa käytettäväksi kontekstiksi muun muassa Arnold J. Toynbeen ja Oswald Spenglerin toimesta – tämä tapahtui kuitenkin vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Ks. GoGwilt 1995, 43–44, 55–59.

<sup>48</sup> Kurth 2003, 6–7.

<sup>49</sup> Fowler-Willing & Jones 1910, 19–20.

<sup>50</sup> Kyle 2006, 75.

sivilisaationa, joka oli Daniel Giffordin mukaan "samanlainen kuin Kiinassa", ja joka oli Horace Allenin mukaan tehnyt aikoinaan Koreasta "Japanin opettajan"<sup>51</sup>.

Samaan aikaan kun lähetystyöntekijät myönsivät Koreassa ainakin joskus olleen sivilisaation, aika oli kypsä uudelle sivilisaatiolle. George Gilmore totesi, että siirryttyään kansainvälisten sopimuksien piiriin Korea oli ottanut askeleen, jota ei voinut perua. Koko maailma oli auki "Läntiselle sivilisaatiolle".<sup>52</sup> Samaan aikaan Gilmore kuitenkin tunnusti, ettei muutoksesta tulisi helppo vaan "taistelu [...] uuden sivilisaation ja vanhan välillä – läntisten ideoiden, hallinnon ja diplomatian tapojen sekä seisahtuneen orientaalisen hirmuvallan välillä."<sup>53</sup>

Monet lähetystyöntekijöiden toimista palvelivat suurempaa tarkoitusta, sivilisaation omaksumista. Kun korealaiset pääsivät osallisiksi länsimaalaiseen koulutukseen ja sairaanhoitoon<sup>54</sup> he pääsivät myös lähemmäksi käännäjänsä kulttuuria. Monellekaan lähetystyöntekijälle kristinuskon ja yhteiskunnallisen muutoksen erottaminen ei ollut relevanttia, vaan jotain mitä saattoi käyttää hyödykseen. Kuva sivilisaatiosta luotiin ennen kaikkea lähetystyöntekijöiden kodeissa, joihin he kutsuivat paikallisia. Lähetystyöntekijät halusivat myös säilyttää keskiluokkaisen amerikkalaisen elämäntyylinsä kohdemaassaan. Amerikkalaiset perustivat omia yhteisöjään ja rakennuttivat omia talojaan, joihin kuljetutettiin huonekalut suoraan Amerikasta. Näissä kodeissa korealaiset näkivät länsimaalaisia kulutustuotteita<sup>55</sup>, heille kerrottiin amerikkalaisista keksinnöistä sekä saarnattiin paremmasta maailmasta, joka voisi koittaa myös heille.<sup>56</sup>

Naisen asema on yksi toistuvimmista teemoista kaikessa Koreasta kirjoitetussa matkakirjallisuudessa, vaikka lähetystyöntekijät harvoin kohtasivat korealaisia naisia. Korealaisnaisten kohtaloa eristyksissä surkuteltiin. Naisasialiikkeen nousu 1800-luvun lopulla selittänee, miksi aihe kiinnosti myös lukijoita. Korealaisen naisen asemasta muodostui amerikkalaisen yleisön silmissä symboli sivistymättömälle maalle.<sup>57</sup> Naisen aseman vapautumisen edellytyksenä pidettiin kristinuskoa ja sen tuomaa moraalialia, kuten seuraavasta Homer Hulbertin katkelmasta käy ilmi:

Lännen ihmiset ovat oikeamielisyydessään närkästyneitä siitä, että Kaukoidän naisia pidetään niin eristyksissä eikä heidän sallita olevan vapaassa kanssakäymisessä

---

<sup>51</sup> Gifford 1898, 25; Allen 1908, 52. Ks. myös Hulbert 1906, 71–76.

<sup>52</sup> a Western civilization. Gilmore 1892, 10–11.

<sup>53</sup> Gilmore 1892, 119.

<sup>54</sup> Western education, Western medicine

<sup>55</sup> Western-made articles, Western products

<sup>56</sup> Gilmore 1894, 109, 116 passim; Bonk 1989, 50–52; Ryu 2001, 96–100.

<sup>57</sup> Johnson 2011, 124–125.

maanmiesten kanssa, kuten naiset Lännessä saavat olla. Tämä tunne on kuitenkin tavallaan väärin kohdistettu, sillä vaikka naisten asema Aasiassa on valitettava, meidän pitäisi enemmän kritisoida ihmisten yleistä moraalintasoa, minkä takia naisten eristäminen on tarpeen, kuin etsiä vikaa tosiasiaista. [...] Ei ole epäilystäkään, että kristinusko on tuonut Länteen suosiolliset olosuhteet. Samanlaisia olosuhteita on Idästä turha etsiä ennen kuin kristilliset arvot läpäisevät sen.<sup>58</sup>

Hulbert katsoi naisten heikon aseman johtuvan kristinuskon puutteesta. Vaadittiin kristinuskon takaamaa korkeaa moraalintasoa, jotta naisten eristäminen voitaisiin lopettaa. Oli lähetystyöntekijöiden tehtävä muuttaa tilanne. Yhteiskunnallisen muutoksen uskottiin lähtevän liikkeelle lähetystyöntekijöiden tarjoamasta koulutuksesta. Vaikka Korean hallinto ei tunnustanut uskonvapautta, eikä suoraa käännytystä sallittu ennen 1800-luvun viimeisiä vuosia, protestanttisuus alkoi juurtua Koreaan. Oleellinen tekijä siihen oli juuri kristillinen avustustyö.<sup>59</sup> Lähetystyöntekijät näkivät omat koulunsa ja myös perustamansa orpokodit uutena alkuna korealaisille. Orpokodin koulun käyneet ”osasivat kieliä, tunsivat länsimaista tiedettä, tiesivät enemmän sivistyksestä kuin heidän rotunsa keskimäärin – ja rakastivat Pelastajaa.”<sup>60</sup>

Aikana, jolloin protestanttisuus levisi Koreassa sivilisaation uskontona, Euroopassa ja Yhdysvalloissa järjen symboleita olivat tiede ja teknologia. Tämä alleviivaa sitä, miten erilainen tilanne oli Koreassa, jossa järjen symbolina alettiin pitää kristinuskoa. Lähetystyöntekijöiden perimmäinen tavoite oli muuttaa ihmisten mielet, sivistää heidät ja tehdä heistä Jumalan lapsia.<sup>61</sup> Kouluissa korealaisilla oli mahdollisuus päästä kosketuksiin ”Läntistä kulttuuria ja saavutuksia edustavien kanssa”.<sup>62</sup>

Koulutuksella uskottiin päästävän eroon myös Korean hallinnon vanhanaikaisuudesta. Koreaa hallitsevien ahneutta ja kyvyttömyyttä pidettiin yhtenä maan suurimpana epäkohtana. Hallinto oli outo yhdistelmä oveluutta, lapsellisuutta ja päättämättömyyttä, mikä oli ”ilmeisen orientalistista”.<sup>63</sup> Näin ollen vastakkaisten arvojen eli rehellisyyden, kypsyyden ja päättäväisyyden voi tulkita olevan jotain länsimaalaista. Syypää Korean huonoon tilanteeseen ei ollut kuningas, saati kansalaiset, vaan yläluokka, *yangban*:

---

<sup>58</sup> Hulbert 1906, 349–350.

<sup>59</sup> Uskonnonvapaus sallittiin Kiinan–Japanin sodan jälkimainingeissa vuonna 1898. Kristinuskoa koskevia lakeja oli höllennetty jo 1880-luvulla, mutta vasta vuonna 1898 amerikkalainen lähetystyöntekijä sai ensimmäisenä passin, joka salli evankelioimisen. Käytännössä käännytystä tehtiin jo aiemmin eikä Korean viranomaisilla ollut keinoja sitä estää. Ks. Kim 1999, 209–211; Ryu 2003, 169.

<sup>60</sup> Gilmore 1892, 298.

<sup>61</sup> Jang 1999, 198; Kim 1999, 210; Cho 2001, 23–25.

<sup>62</sup> men representing Western culture and attainments. Gilmore 1892, 229–230.

<sup>63</sup> Gilmore 1892, 38.

Yksi perinne, joka Koreassa vallitsee, kiistatta jarruttaa maan kehitystä. Yangban-luokan eli aateliston ei odoteta tekevän töitä tai tuottavan omaa elantoaan, vaikka heidän varansa eivät riittäisi elämiseen. Herrasmies voi nähdä nälkää tai kerjätä, muttei tee töitä. [...] Virkamiesten määrän kasvaessa myös tuottamattomien määrä kasvaa, mikä ei mitenkään kasvata maan vaurautta. Ainoa lääke tähän on kenties uuden sivilisaation omaksuminen ja sen tunnustaminen, että Lännen ihmisten – joita korealaiset arvostavat – joukossa työn tekeminen ei ole häpeä. Pelkkä ulkomaalaisten seura tulee tuomaan muutoksen tähän asiaan.<sup>64</sup>

Epäluottamus *yangban*-luokkaa kohtaan kohdistui nimenomaan sille ominaiseksi tulkittuun piirteeseen: työn tekemättömyyteen. Työn tekeminen oli arvo, johon korealaistenkin tulisi oppia. George Gilmoren mukaan anglosaksisen rodun ylivoima perustui sen energiaan ja väsymättömyyteen, jotka molemmat olivat syntyneet siitä tiedosta, että työ on kunnioitettavaa.<sup>65</sup>

## Amerikkalainen Orientti

Amerikkalaisten Orientti oli erilainen kuin Edward Saidin kuvaama eurooppalaisten Orientti. David Weirin ja John Eperjesin mukaan näin oli pääosin siitä syystä, että Yhdysvallat ei ollut siirtomaavalta. Koska amerikkalaiset olivat ensin itse kokeneet siirtomaavalloituksen, oli heidän kokemuksensa Orientista perustavanlaatuisesti erilainen. Tähän viittaavat myös Jennie Fowler-Willing ja George Jones muistuttaessaan lukijoitaan maansa historiasta; amerikkalaiset siirtokunnatkin olivat ennen olleet vain eurooppalaisten pilan kohde, mutta nyt he hallitsivat miljoonia. Samoin korealaiset, pieni ja halveksuttu kansa, saivat paikan olla Jumalan käytettävissä, sillä he olivat "kansana nöyriä ja Pyhällä Hengellä pelastetut".<sup>66</sup>

Vaikka amerikkalaiset käyttivät sotilaallista voimaa Aasiassa, ensin Japanissa vuonna 1853 kommodori Perryn johdolla, sitten muun muassa Filippiineillä vallatessaan sen vuonna 1898,

---

<sup>64</sup> Gilmore 1892, 111–112.

<sup>65</sup> Gilmore 1892, 114.

<sup>66</sup> Fowler-Willing & Jones 1910, 54–55.

sen läsnäolo oli erilainen verrattuna eurooppalaisiin siirtomaavaltoihin aina toiseen maailmansotaan asti. Ennen Amerikan itsenäistymistä, Englanti oli kieltänyt amerikkalaisten laivojen kaupankäynnin Kaakkois-Aasian kanssa, jolloin Orientti tai Aasia maantieteellisinä termeinä käsittivät laajan alueen ja pätivät yhtä hyvin Intiaan, Kiinaan kuin arabimaailmaankin. Kuitenkin 1890-luvulle tultaessa Intia ja Lähi-itä sijaitsivat amerikkalaisille enää jossain Orientin reunamilla, fokuksen siirryttyä Kiinaan ja sen ympäristöön Japaniin, Koreaan ja Filippiineihin.<sup>67</sup>

Kuten David Weir esittää teoksessaan *American Orient*, amerikkalaisten käsitys Orientista muovautui 1700- ja 1800-lukujen aikana pohjautuen ensin ymmärrykseen Kiinasta ja kungfutselaisuudesta, sitten Intiasta ja hindulaisuudesta ja sitten edelleen Japanista, jossa amerikkalaiset pääsivät ensi kertaa toden teolla kosketuksiin paikallisten kanssa. Aiemmin Orientti oli ollut olemassa amerikkalaisille lähinnä filosofisena ideana, ei todellisena kontaktina, mutta Japanin kanssa tehtyjen epätasa-arvoisten sopimusten jälkeen tilanne muuttui. Orientti alettiin ymmärtää Toiseuden kautta. Amerikkalaiset käyttivät Aasiaa määritelläkseen itseään ja erottaakseen aidon amerikkalaisuuden.<sup>68</sup> Tämä ajattelumalli näkyi myös Korean kuvauksissa.

Matkakirjat olivat kirjoittajilleen ainainen itsereflektion väline. Niissä oli omaelämäkerrallisia piirteitä: tunnustuksia, havaintoja ja mielipiteitä. Tuntemattoman kohtaaminen ja Toisen kuvaaminen olivat samalla itsetutkiskelua ja omien arvojen peilaamista toiseen maailmaan.<sup>69</sup> Yksi itsetutkiskelun aihe oli lähetystyöntekijöiden kotimaa. Amerikkalaisille lähetystyöntekijöille juuri heidän kansalaisuutensa oli avain menestykseen Koreassa ja he tiedostivat sen. Underwoodin mukaan korealaiset olivat suopeita amerikkalaisille, koska ”me [amerikkalaiset] kuuluimme suureen ja voimakkaaseen valtioon, jolla ei ollut mitään tarkoitusta sekaantua Idän politiikkaan niin että vahingoittaisi Koreaa, ja josta voisi tulla tehokas liittolainen ja puolustaja.”<sup>70</sup> Japanin Koreassa saavuttama valta johtikin lähetystyöntekijät myöhemmin hankalaan välikäteen, koska amerikkalaisten Korean kanssa solmima vuoden 1882 sopimus ystävydestä ja avunannosta oli otettu Koreassa kirjaimellisesti.

Amerikkalaiset tunnistivat kuuluvansa länsimaalaisten joukkoon, joka saattoi peilata itseään orientaalisten ihmisten kautta. Länsimaalaisena eläminen merkitsi lähetystyöntekijöiden teksteissä myös tietynlaista elämäntapaa, joka oli erilainen kuin Orientissa. George Gilmore kuvaa:

---

<sup>67</sup> Eperjesi 2005, 25, 34; Weir 2011, 3.

<sup>68</sup> Weir 2011, 9–10, 13.

<sup>69</sup> Seok 2013, 276.

<sup>70</sup> Underwood 1904, 28.

Niiden joukossa, jotka ovat maistaneet elämää Idässä, on yleistä tuntee haluttomuutta palata oksidentaalisen sivilisaation pariin. [...] Itäisten seutujen hitaudessa on jotain, joka länsimaisen mielestä on aluksi ärsyttävää, myöhemmin rauhoittavaa. [...] Energia, jolla amerikkalainen on tottunut toimimaan, kuuluu Orientin elämään astumisen jälkeen tasaiseksi liikkeeksi. Tämä on yksi syy siihen, miten Idän elämä tarttuu Lännessä syntyneeseen. [...] Voi häntä, jonka täytyy palata länsimaiseen elämään!<sup>71</sup>

Edellä ei ole kyse ehkä niinkään länsimaalaisen elämän kritiikistä, vaan siitä, että ”kotona opitut asiat ja mielipiteet, jotka ovat tärkeitä siellä, eivät kiinnosta lähetyskentällä, vaan niihin menettää luottamuksensa oltuaan vähän aikaa Orientissa”, kuten Annie Baird esitti.<sup>72</sup> Yksi syy, miksi Orientti näyttäytyi amerikkalaisille lähetystyöntekijöille tärkeänä paikkana, on se että se oli heidän Vapahtajansa koti. Charles Clark muistutti, että vielä silloin kun ”me, lännen ihmiset emme tienneet Hänestä mitään” Jeesus asui Orientissa, ”Hän oli Orientista”.<sup>73</sup>

Kuvaukset korealaisten elämän yksinkertaisuudesta ja pienistä iloista viittaavat myös primitivismiin, paikallisen aitouden ja luonnollisuuden ihannointiin. Horace Allenin mukaan ”korealaisilla on riitansa, surunsa ja yksinkertaiset ilonsa. Heillä on lämmin paikka nukkua, he eivät näe nälkää ja heillä on piippunsa ja joskus kuppi viiniä. He ovat tyytyväisiä.” Siksi oli Allenin mielestä sääli, että meidän niin kutsutun sivilisaatiomme oli tultava ja pilattava tämän unelma.<sup>74</sup>

Lähetystyöntekijöiden kuvauksissa primitivismi kulki käsi kädessä orientalismin kanssa. Paikallisten elämään kohdistetusta ihailusta huolimatta primitivismikin sisälsi valta-asetelman: lähetystyöntekijät tuottivat primitiivisestä henkilöstä tietoa, ”totuuden”, jota he saattoivat hallita.<sup>75</sup> Positiivisetkin kuvaukset Orientista vain vahvistivat kuvitteellista kahtiajakoa, käsitystä siitä, että on olemassa ”Itä” ja ”Länsi”. Lähetystyöntekijät käyttivät tätä kahtiajakoa myös määrittäessään omaa länsimaalaisuuttaan kuvauksen kohteena olevan Toisen orientaalisuuden kautta. Esimerkiksi matkakirjassa kuvatulle itämaiselle naiselle kaikki länsimaalaiset olivat luonteeltaan kiihkeitä ja heidät piti kurissa vain se, että he olivat kristittyjä.<sup>76</sup>

Toisen asemaan asettuminen näyttää olleen lähetystyöntekijöille vaikeaa. Joskus se kuitenkin onnistui ja he pystyivät myös esittämään kriittisiä arvioita omasta kulttuuritaustastaan. Lillias

---

<sup>71</sup> Gilmore 1892, 265–267.

<sup>72</sup> Baird 1913, 8.

<sup>73</sup> Clark 1921, 90, ks. myös 205.

<sup>74</sup> Allen 1908, 58.

<sup>75</sup> Sissons 2005, 147.

<sup>76</sup> Baird 1913, 21–22.



Underwoodin mukaan ihmiset "ylivoimaisessa itsetyytyväisyydessään" erehtyivät usein luulemaan Orientin asukkaiden ihannoivan kaikkea eurooppalaista ja amerikkalaista.<sup>77</sup> Lähetystyöntekijöiden suhde sekä itseensä että Toisiin alkoi muuttua mitä kauemmin he olivat Koreassa. He näkivät itsensä ehdottomasti länsimaalaisina, kristittyinä. Ajan myötä Koreastakin löytyi moninaisia piirteitä ja raja lähetystyöntekijöiden ja korealaisten välillä pieneni: "Uuden tulokkaan mielestä kaikki korealaiset näyttävät samalta; mutta asuminen pitkään heidän joukossaan tuo esiin yksilöllisiä erikoispiirteitä. Sitten tunnistaa, [Koreassa] olevan yhtä monenlaisia kasvoja kuin Lännessäkin."<sup>78</sup>

Lopuksi

Korean kuvan muotoutumiseen vaikuttivat aluksi ensimmäiset maasta kirjoitetut kuvaukset, jotka olivat värittyneitä ja perustuivat hatariin tietoihin. Tutkimani lähetystyöntekijöiden matkakirjat ovat selvästi ottaneet vaikutteita W. E. Griffisin Korea-teoksesta ja toistivat tämän käsityksiä Korean historiasta ja asemasta maailmankartalla. Verrattain tuntematon Korea määrittyi monessa suhteessa tunnetumpiin Japaniin ja Kiinaan sekä tietenkin lähetystyöntekijöiden kotimaahan. Lähetystyöntekijöiden kuvauksissa käytettiin usein käsitteitä Länsi ja länsimainen sivilisaatio.

Lähetystyöntekijöiden käsitykset länsimaalaisuudesta on luettavissa siitä, miten he kuvaavat toisaalta korealaisia, heidän tapojaan ja yhteiskuntaansa, ja toisaalta siitä, miten he kuvaavat itseään. Lähetystyöntekijät nimesivät läntisiksi sellaiset konkreettiset asiat, kuten lait, armeijan, koulutuksen ja sairaalat. Ne eivät tietenkään sinänsä olleet jotain vain Lännessä esiintyvää, mutta ne tuli toteuttaa samoin kuin Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Käytännössä tämä tarkoitti esimerkiksi sotilasjohdon kouluttamista eurooppalaisissa sotakouluissa tai koulutuksen järjestämistä eurooppalaisten ja amerikkalaisten koulujen malliin. Oikeanlaisen länsimaisuuden määrittely oli lähetystyöntekijöille erityisen haastavaa verrattaessa Koreaa ja nopeasti kehittynyttä Japania. Japanin teknologinen kehitys ja sen tuominen Koreaan hyväksyttiin, mutta varsinainen, kristinuskoon pohjautuva sivistys täytyi saada muualta. Maantieteellisenä sijaintina Länsi ei saa tarkkaa määritelmää lähetystyöntekijöiden teksteissä, mutta käytännössä sen voi kuitenkin tulkita tarkoittavan ainakin Amerikkaa ja läntistä Eurooppaa, pääasiallisesti kristittyjä alueita. Vaikka Japanilla

---

<sup>77</sup> Underwood 1904, 118.

<sup>78</sup> Hulbert 1906, 27.

saattoi olla länsimaalaisia piirteitä, se ei lähetystyöntekijöiden silmissä yksimielisesti ollut osa Länttä.

Lähetystyöntekijöiden kuvauksissa kyse on ennen kaikkea vallankäytöstä, joka oli osin tiedostamatonta, osin tiedostettua. Rodun kuvaukseen sisältyi ajatus valkoisen rodun paremmuudesta. Länsimainen ihminen arvosti työntekoa ja länsimaisella naisella oli kristinuskon suoma vapaus. Lähetystyöntekijät kantoivat mukanaan sivistysmissiota, mikä myös näkyi heidän käsityksissään niin Koreasta kuin Lännestäkin. Korealaisten rotu ja luonne olivat kytköksissä sivistyksen tasoon, jota lähetystyöntekijät halusivat kehittää. Koreaan täytyi tuoda "meidän sivilisaatiomme", koska sitä pidettiin auttamattomasti parempana. He löysivät Koreasta paljon muutettavaa ja iloitsivat omasta roolistaan siinä muutoksessa, jota he vuosisadan vaihteen Koreassa todistivat. Kristillinen kirkko oli länsimaalaisuuden linnake yhdessä koulujen ja sairaaloiden kanssa. Lähetystyöntekijöille kristinuskko näyttäytyi tärkeänä tekijänä Korean muutoksessa. Kristinuskko oli Lännen kulttuurin salaisuus, joka pystyi muuttamaan Koreaa.

#### Lähteet

Allen, Horace Newton 1908: *Things Korean; A Collection of Sketches and Anecdotes, Missionary and Diplomatic*. Fleming H. Revell Company, New York.

Baird, Annie Laurie Adams 1913: *Inside Views of Mission Life*. The Westminster Press, Philadelphia.

Clark, Charles Allen 1921: *First Fruits in Korea; A Story of Church Beginnings in the Far East*. Fleming H. Revell Company, New York.

Fowler-Willing, Jennie ja Jones, George Heber 1910: *The Lure of Korea*. Women's Foreign Missionary Society, Methodist Episcopal Church, Boston.

Gifford, Daniel Lyman 1898: *Every-day Life in Korea. A Collection of Studies and Stories*. Fleming H. Revell Company, New York.

Gilmore, George William 1892: *Korea from Its Capital: With a Chapter on Missions*. Presbyterian Board of Publication and Sabbath School Work, Philadelphia.

Gilmore, George William 1894: *Korea of Today*. T. Nelson and Sons, New York.

Griffis, William Elliot 1882: *Corea, the Hermit Nation*. C. Scribner's Sons, New York.

Hulbert, Homer Bezaleel 1906: *The Passing of Korea*. Young People's Missionary Movement of the United States and Canada, New York.

Jones, George Heber 1907: *Korea. The Land, People, and Customs*. Jennings & Graham, Cincinnati.

Underwood, Horace Grant 1908: *The Call of Korea. Political – Social – Religious*. Fleming H. Revell Company, New York.

Underwood, Lillias (Lillias Horton) 1904: *Fifteen years among Top-knots; or Life in Korea*. American Tract Society, New York.

Kirjallisuus

Austin, Alwyn 2003: "Hotbed of Missions": The China Inland Mission, Toronto Bible College, and the Faith Missions–Bible School Connection. Teoksessa *The Foreign Missionary Enterprise at Home. Explorations in North American Cultural History*. Toimittaneet Daniel H. Bays ja Grant Wacker. The University of Alabama Press, Tuscaloosa ja Lontoo.

Bonk, Jonathan 1989: *The Theory and Practice of Missionary Identification 1860–1920*. Edwin Mellen Press, Lewiston.

Bonnett, Alastair 2004: *The Idea of the West. Culture, Politics and History*. Palgrave, Basingstoke.

Bonnett, Alastair 2002: Makers of the West: National Identity and Occidentalism in the Work of Fukuzawa Yukichi and Ziya Gökalp. *Scottish Geographical Journal* 118(3) 2002: 165–182.

Bridges, Roy 2002: Exploration and travel outside Europe (1720–1914). Teoksessa *The Cambridge Companion to Travel Writing*. Toimittaneet Peter Hulme ja Tim Youngs. Cambridge University Press, Cambridge.

Carrier, James G. 2003: Introduction. Teoksessa *Occidentalism. Images of the West*. Toimittanut James G. Carrier. Clarendon Press, Oxford.

Chang, Gordon H. 2003: Whose "Barbarism"? Whose "Treachery"? Race and Civilization in the Unknown United States–Korea War of 1871. – *The Journal of American History* 89(4) 2003, 1331–1365.

Cheong Sung-hwa 2000: William Elliot Griffis and Emerging American Images on Korea. – *The Review of Korean Studies* 4/2000, 53–72.

Chin, Carol C. 2003: Beneficent Imperialists: American Women Missionaries in China at the Turn of the Twentieth Century. *Diplomatic History* 27(3) 2003, 327–352.

Cho Hyeon Beom 2001: A Study on the Protestant Discourse of Civilization in Early Modern Korea. – *Korea Journal* 41(1) 2001, 18–43.

Choi Hyaewol 2009: *Gender and Mission Encounters in Korea: New Women, Old Ways*. University of California Press, Berkeley.

Eperjesi, John R. 2005: *Imperialist Imaginary*. Dartmouth College Press, Hanover ja Lontoo.

Federici, Silvia 1995: The God That Never Failed: The Origins and Crises of Western Civilization. Teoksessa *Enduring Western Civilization. The Construction of the Concept of Western Civilization and Its "Others"*. Toimittanut Silvia Federici. Praeger Publishers, Westport ja Lontoo.

Gewertz, Deborah ja Errington, Frederick 1991: We Think, Therefore They Are? On Occidentalizing the World. – *Anthropological Quarterly* 64(2) 1991, 80–91.

GoGwilt, Chris 1995: True West: The Changing Idea of the West from the 1880s to the 1920s. Teoksessa *Enduring Western Civilization. The Construction of the Concept of Western Civilization and Its "Others"*. Toimittanut Silvia Federici. Praeger Publishers, Westport ja Lontoo.

Horsman, Reginald 1981: *Race and Manifest Destiny: The Origins of American Racial Anglo-Saxonism*. Harvard University Press, Cambridge.

Hutchinson, Rafael 2001: Occidentalism and critique of Meiji: the West in the returnee stories of Nagai Kafū. *Japan Forum* 13(2) 2001: 195–213.

Jang Sukman 1999: Protestantism in the Name of Modern Civilization. – *Korea Journal* 39(4) 1999, 188–204.

Johnson, Andrew S. 2011: Early American Perceptions of Korea and Washington's Korea Policy, 1882–1905. – *Korea Journal* 51(4) 2011, 110–131.

Kim Hyung-chan 1984: The Korean Kaleidoscope: American Views of Korea, 1882–1979. – *Korea Journal* 24(6) 1984, 18–26.

Kim Yunseong 1999: Protestant Missions as Cultural Imperialism in Early Modern Korea. Hegemony and its Discontents. – *Korea Journal* 39(4) 1999, 205–234.

Kurth, James 2003: Western Civilization, Our Tradition. *The Intercollegiate Review* 39(1–2) Fall 2003/Spring 2004, 5–13.

Kyle, Richard: *Evangelism. An Americanized Christianity*. Transaction Publisher, New Brunswick 2006.

Lindenfeld, David 2005: Indigenous Encounters with Christian Missionaries in China and West Africa, 1800–1920: A Comparative Study. *Journal of World History*, 16 (3) Sep. 2005, 327–369.

Online Archive Korean Christianity, UCLA Center for Korean Studies  
<http://koreanchristianity.humnet.ucla.edu/>

Pennanen, Henna-Riikka 2015: *Material, Mental, and Moral Progress. American Conceptions of Civilization in Late 19th Century Studies on "things Chinese and Japanese"*. Yleisen historian väitöskirja, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Ryu Dae Young 2001: Understanding Early American Missionaries in Korea (1884–1910): Capitalist Middle-Class Values and the Weber Thesis. *Archives de sciences sociales des religions* 113/2001: 93–117.

Ryu Dae Young 2003: Treaties, extraterritorial rights and American Protestant Missions in Late Joseon Korea. – *Korea Journal* 43(1) 2003, 174–203.

Seok Huajeong 2013: Race, Imperialism and Reconstructing Selves: Late Nineteenth-Century Korea in European Travel Literature. Teoksessa *Race and Racism in Modern East Asia. Western and Eastern Constructions*. Toimittaneet Rotem Kowner ja Walter Demel. Brill, Leiden ja Boston.

Sissons, Jeffrey 2005: *First Peoples. Indigenous Cultures and Their Futures*. Reaktion Books, Lontoo.

Stoessinger, John G. 1968: *China and America: The Burden of Past Misperceptions*. Teoksessa *Image and Reality in World Politics*. Toimittaneet John C. Farrell ja Asa P. Smith. Columbia University Press, New York.

Stucke, Walter J. 2011: *The Direct and Indirect Contributions of Western Missionaries to Korean Nationalism during the Late Choson and Early Japanese Annexation Periods, 1884–1920*. Historian väitöskirja, East Tennessee State University, Johnson City.

Thompson, Carl 2011: *Travel Writing*. Routledge, Lontoo ja New York.

Weir, David 2011: *American Orient. Imagining the East from the Colonial Era through the Twentieth Century*. University of Massachusetts Press, Amherst.

Yi Tae-jin 1998: Was Korea Really a "Hermit Nation"? – *Korea Journal* 38(4) 1998, 5–35.

Yoon Jong-pil ja Park Hyun-sook 2014: An Unfamiliar Other within the Uncivilized Other: Korea as Depicted by Late Nineteenth-Century British Newspapers. – *Korea Journal* 54(3) 2014, 33–59.